

11003007
МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені М.П. ДРАГОМАНОВА

СИСТЕМА І СТРУКТУРА

СХІДНОСЛОВ'ЯНСЬКИХ МОВ:

ПАМ'ЯТІ АКАДЕМІКА Л.А. БУЛАХОВСЬКОГО

Збірник наукових праць

НАЦІОНАЛЬНА
ПАРЛАМЕНТСЬКА
БІБЛІОТЕКА
УКРАЇНИ

КИЇВ
ЗНАННЯ УКРАЇНИ
2006

29086882
115
115
115

Образотворчі
Мистецтва

Редакційна колегія:

В.І. Гончаров, канд. філол. наук, професор (відповідальний редактор);
А.М. Григораш, канд. філол. наук, доцент (відповідальний секретар);
М.Я. Брицин, докт. філол. наук, професор;
Л.П. Іванова, докт. філол. наук, професор;
Ф.О. Нікітіна, докт. філол. наук, професор;
Н.І. Озерова, докт. філол. наук, професор;
М.Я. Плющ, докт. філол. наук, професор;
О.О. Тараненко, докт. філол. наук, професор;
Л.С. Віннічук, канд. педагог. наук, доцент;
О.І. Дашенко, канд. філол. наук, доцент;
М.П. Дворжецька, канд. філол. наук, професор;
Т.І. Плужнікова, канд. філол. наук, доцент;
Т.В. Слободянюк, канд. філол. наук, доцент;
М.М. Тягунова, канд. філол. наук, доцент;
Н.В. Хруцька, канд. філол. наук, доцент.

Рецензенти:

Н.Л. Іваницька, докт. філол. наук, професор;
Є.А. Карпіловська, докт. філол. наук;
Т.Ю. Ковалевська, докт. філол. наук;
Л.М. Полюга, докт. філол. наук, професор;
О.А. Сербенська, докт. філол. наук, професор.

С40 Система і структура східнослов'янських мов: Пам'яті академіка Л.А. Булаховського: Зб. наук. праць (Редкол.: В.І. Гончаров (відп. ред.) та ін. — К.: Знання України, 2006. — 316 с. Бібліогр. в кінці ст. — Укр., рос.
ISBN 966-7201-26-0

У збірнику вміщено наукові праці докторантів, аспірантів, професорсько-викладацького складу мовознавчих кафедр Національного педагогічного університету ім. М.П. Драгоманова та інших вузів України з актуальних проблем східнослов'янського мовознавства. Тематика статей охоплює питання граматичної будови і лексичного складу східнослов'янських мов, етимології і словотвору, історії і взаємодії мов, культурології і стилістики. Об'єктом лінгвістичного аналізу виступають структурні одиниці різних рівнів мовної системи. У полі зору мовознавців питання фонетики, морфології, синтаксису, лексикології, термінології та лексикографії.

Для викладачів, аспірантів, студентів філологічних факультетів, учителів української та російської мов середніх шкіл та гімназій.

ББК 81.2я43

ISBN 966-7201-26-0

© Національний педагогічний університет
імені М.П. Драгоманова, 2006
© Автори статей, 2006

ЛЕКСИЧНІ ПАРАЛЕЛІ АНГЛІЙСЬКОЇ ТА ІСПАНСЬКОЇ МОВ

Лексична система знаходиться у прямопропорційному зв'язку з розвитком суспільства, і тому дуже швидко акумулює у собі ті позитивні або негативні зміни, що відбуваються у політичному, економічному та культурному житті суспільства. З цього випливає, що лексика постійно переживає зміни: з'являються нові слова (терміни, особові назви, назви видів спорту, технологічних новинок і т.д.).

Типологічні дослідження у лексичному полі приділяють увагу вивченню лексико-семантичних, синонімічних та семантичних груп слів, що знаходять собі відповідники в іншій мові (у нашому випадку англійська мова = іспанська мова). Порівняльно-типологічний метод, який використовується в лексикології, є дуже важливим у процесі навчання іноземним мовам. З його допомогою ми маємо можливість вивчати та характеризувати лексичні системи двох мов, що порівнюються; простежити шляхи розвитку мов; дізнатися яким чином лексеми однієї мови потрапили до іншої, зберігши при цьому написання, але змінивши вимову того чи іншого запозиченого слова.

У порівняльному плані лексика двох мов може вивчатися на рівні слова, лексико-семантичних груп слів, загальних лексико-семантичних категорій. Наше дослідження спрямоване на зіставний аналіз лексики англійської та іспанської мов на рівні окремого слова. Для цієї мети ми обрали англо-іспанський та іспано-англійський словник, об'єм якого становить 115.000 слів. Із цієї кількості слів ми виділили 6.664 слів, які являються або ізоморфізмами, або є такими частково. Кількість слів, значення та графічне зображення яких повністю співпадають, становлять 942 слова. Умовно віднесемо їх до *першої групи слів, які можна вважати повними лексичними паралелями*. Наприклад:

Англійська мова	Іспанська мова
animal	Animal
base	Base
compatible	Compatible
detective	Detective
extension	Extensión
festival	Festival
gratis	Gratis
inventor	Inventor
judicial	Judicial
kilo	Kilo
laser	Laser
melodrama	Melodrama
nuclear	Nuclear
oval	Oval
particular	Particular
quotum	Quotum
region	Región
subversion	Subversión
transversal	Transversal
union	Union
video	Video
whisky	Whisky
xenon	Xenon
yod	yod

З цих прикладів видно, що ступінь тотожності є абсолютним.

Проаналізувавши слова, які увійшли до групи повних лексичних паралелей, нам вдалося виділити сфери вживання цих слів, що є однаковими в обох мовах.

Сфера вживання	Англійська мова	Іспанська мова
1. Зоологія	beagle	Beagle
2. Релігія	beatification	Beatificación
3. Ботаніка	begonia	Begonia
4. Фізика	bel	Bel
5. Медицина	beriberi	Beriberi
6. Парламент	bicameral	Bicameral
7. Анатомія	biceps	Biceps
8. Комп'ютери	bit	Bit
9. Музика	blues	Blues
10. Спорт	bobsleigh	Bobsleigh
11. Хімія	borax	Borax
12. Лінгвістика	Breve	Breve
13. Військові терміни	bunker	Bunker
14. Стоматологія	canes	Caries
15. Фінанси	cartel	Cartel
16. Навігація	catamaran	Catamaran
17. Історія	centurion	Centurion
18. Текстиль	chintz	Chintz
19. Мистецтво	collage	Collage
20. Політика	consul	Consul
21. Геологія	continental	Continental
22. Математика	conversion	Conversión
23. Кулінарія	curry	Curry
24. Технічні терміни	decibel	Decibel
25. Комерція	deficit	Deficit
26. Меблі	divan	Divan
27. Орнітологія	dodo	Dodo
28. Міфологія	dragon	Dragon
29. Психологія	ego	Ego
30. Література	elision	Elisión
31. Кіно	film	Film
32. Біологія	gene	Gene
33. Астрономія	halo	Halo
34. Авіація	hangar	Hangar
35. С/господарство	humus	Humus
36. Географія	insular	Insular
37. Вугільна пром-ть	jade	Jade
38. Авто	jeep	Jeep
39. Шахи	mate	Mate
40. Ентологія	mosquito	Mosquito
41. Архаїзм	nave	Nave
42. Геометрія	rectangular	Rectangular
43. Електрика	semiconductor	Semiconductor
44. Радіо, ТБ	serial	Serial
45. Кіно, театр	suspense	Suspense
46. Механіка	union	Union

Як ми бачимо, вищенаведена таблиця являє собою репрезентативний вибір слів англійської та іспанської мов, що входять до 46 різних сфер вживання, що

у свою чергу значною мірою полегшить засвоєння як для тих, хто вивчає англійську мову, так і для тих, хто вивчає іспанську мову як другу іноземну.

Проаналізувавши наведені вище приклади, можна дійти висновку, що ми маємо справу з лексичними паралелями. Такі слова, що мають схожу семантичну структуру називають «справжніми друзями перекладача» (або у нашому дослідженні «цілковитими лексичними паралелями»). В словнику інтерлінгвістичних термінів вони визначаються як *інтероніми*, виникнення яких пояснюється або генетичною спільністю, або культурним збігом мов [3, стр.37-40].

Спеціальна література приділяє значну увагу інтернаціональній лексиці для викладання іноземної мови. Акцентується увага на тій ролі, яку відіграють інтернаціоналізми у комунікації, бо вони з одного боку є опорним елементами під час аналітичного сприйняття іноземної мови, з іншого боку активізують синтетичні процеси. Вважають, що студенти, які володіють інтернаціональною лексикою, будуть відчувати значне полегшення під час вивчення іноземної мови, так як еквіваленти та ідентичні поняття зроблять вивчення другої іноземної мови приємним заняттям.

Контрастивна лінгвістика якраз і вказує на той факт, що ідентичні елементи у двох мовах запам'ятовуються значно швидше, тому що за допомогою білінгвізму знайомі та відомі лексеми англійської мови переносяться на іспанську мову і навпаки, що у свою чергу сприяє більш інтенсивному вивченню другої іноземної мови.

Друга група слів, що нараховує 5.722 слова, представляє собою частково ізоморфні слова. Обов'язковою має бути лише інтернаціональність кореня; афікси та флексії можуть бути специфічними в обох мовах. Наприклад:

Англійська мова

Abbreviate
Balsam
Cadence
cstatic
Famous

Іспанська мова

abreviar
bálsamo
cadencia
extático
famoso, і т.д.

Під час проведення дослідження, нами була виділена ще одна група слів в обох мовах, які можна кваліфікувати як «неповні лексичні паралелі». Ці слова лише частково належать до другої групи слів, бо вони мають лише спільну інтернаціональність кореня, а що стосується значень, то вони перекладаються по-іншому. Це, в свою чергу, може створити труднощі під час розуміння контексту. Така група слів в обох мовах є досить репрезентативною:

Англійська мова

Millenium — тисячоліття, *золотий вік*;
Negative — заперечення, *факт, заборона*;
Note — *запис, нотатка, виноска, банкнота*;
orbit — орбіта, сфера;
papaia — динне дерево, плід динного дерева;
pass — перепустка, шлях, перевал,
протока, контрамарка;
patent — патент, *диплом, право, печатка*;

perfume — *пахощі, аромат, запах*;
pilot — лоцман, пілот, *досвідчений провідник*;
plan — *план, проект, задум, спосіб дії, схема, система*;

Іспанська мова

milenio — тисячоліття
negativa — заперечення, *відмова*
nota — позначка, *догана, слава*
órbita — орбіта, *сфера діяльності*
papaia — плід папайї, *свинка*
pase — перепустка, *паспорт, санкція, подання, контрамарка*
patente — патент, *виключна привілеція, частування новачка*
perfume — *аромат, ладан*
piloto — лоцман, *льотчик, помічник капітана, водій, досвідний зразок, вождь*
plan — *висота, проект, прогарма, намір, перелік, креслення*

Отже, деякі розбіжності у значеннях слів в обох мовах, їх так звана «семантична схожість» в деяких випадках може створити певні труднощі при перекладі з англійської мови на іспанську і навпаки. Більш того, при порівняльному аналізі вибіраних нами слів (130), ми відмітили, що між деякими лексемами в обох мовах не завжди можна провести паралелі не лише в семантичному, а і у морфологічному полі, тобто, якщо в англійській мові певне слово має лише форму іменника, тоді як в іспанській мові це ж саме слово має форму як іменника, так і прикметника. Наприклад:

Англійська мова	Іспанська мова
Maximum — N/A	máximo, máxima — N
Minority — N	minoría — N
	Minoritario — A
Monochrome — N/A	monocromo,-a — A
Parallel — N/AV	paralelo,-a — A
	Paralelo — N
Parasitical — A	parásito,-a — AN
Party — N/A	partido, parte — N
Perfect — N/AV	perfecto,-a — A
	Perfecto — N
Planter — N	plantador,-a — A
	Plantadora — N
Program — N/AV	programa — N
	Programar — V
Proporcionate — AV	proporcionado,-a — A
	Proporcional — A

Таким чином:

1. при перекладі з однієї мови на іншу, слід враховувати той факт, що і англійська мова, і іспанська мова у значеннях відображають різне бачення оточуючого світу;

2. в обох мовах є достатня кількість слів, що являють собою повні лексичні паралелі, що у свою чергу полегшить вивчення або англійської, або іспанської мови як другої іноземної мови;

3. інтернаціональна лексика в обох мовах є опорним елементом для досконалого засвоєння іноземної мови, що активізує процес сприйняття;

4. неповні лексичні паралелі можуть стати причиною невиправданої заміни слів під час перекладу з однієї мови на іншу.

ЛІТЕРАТУРА

1. Верба Л.Г. Порівняльна лексикологія англійської та української мов. — Вид-во «Нова книга», 2003. — 124 с.
2. Дубичинский В.В. Лексические параллели в лексикографической практике. — Х.: Изд-во Харьковского университета, 1992. — С. 25-29.
3. Кузнецов С.Н. Теоретические основы интерлингвистики. — М.: Изд-во Университета дружбы народов, 1987. — С. 37-40.
4. Ilko V. Korunets Contrustive Typology of the English and Ukrainian Languages. — Вінниця: Вид-во «Нова книга», 2003. — 435 с.
5. Muller V.K. English — Russian Dictionary. — Moscow, 1992. — 812 p.
6. English- Spanish — Spanish — English Dictionary. — The Wordworth Reference. — 1993. — 526 p.